

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnabrvngensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Synodus Osnabrugensis, ejusdem Episcopi Francisci Gvilielmi tertia,
celebrata V Martii MDCXXX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

S Y N O D V S
O S N A B R V G E N S I S ,
C E L E B R A T A

Anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo,
feria tertia post Dominicam Oculi, quæ
erat quinta Mensis Martii;

P R Æ S I D E N T E

Reverendissimo & Illustrissimo Principe ac Domino,

D. F R A N C I S C O
G V I L I E L M O,
E P I S C O P O O S N A B R V G E N S I
A C V E R D E N S I,

Præposito Ratisbonensi, Comite de Wartenberg,
& Domino in Wald, &c.

I N D E X

eorum, quæ in hac Synodo continentur.

Ordo & Cæremoniæ Synodi.

Constitutionum Synodaliū

- CAP. I. De distinctione Diœcesis Osnbrugensis in certas Regiunculas seu Decanatus.
 CAP. II. Designationes Decanatum.
 CAP. III. De constitutione Decanorum ruralium.
 CAP. IV. De successiva mutatione & nominatione Decanorum.
 CAP. V. Forma iuramenti Decanorum ruralium.

CAP. VI. De Officio Decanorum ruralium.

CAP. VII. De congregationibus Capitulum.

CAP. VIII. De Camerariis.

CAP. IX. De constitutione Camerariorum.

CAP. X. De festis Conceptionis & Annunciationis Deiparæ solemniter cum publica gratiarum actione celebrandis.

CAP. XI. De habitu Clericorum & usu Romano.

CAP. XII. De mendicantibus.

ORDO ET CÆREMONIÆ
servatæ Synodi.

Erit secundâ post Oculi, pridie ejus diei quo celebranda erat Synodus, ab horâ quintâ pomeridianâ usque ad sextam per omnes civitatis Ecclesias compulsi campanarum factum est initium Synodi, alterâ die celebranda, &

piorum mentes excitata ad gratiam Dei pro felici auspicio & profectu diligentius implorandam. Insequente die, quæ erat quinta Martii, circa horam octavam campanis summe & dis concrepantibus, Reverendissimus & Illustrissimus Episcopus & Princeps Osnbrugensis, &c. indutus habitu Episcopali, cappa & rochetto, ex domo Residentiæ, Clero procedente, & ordine alias servato, ad Cathedralē Ecclesiam processit. Ingresso in templum Reverendissimo & Illustrissimo Episcopo & Principi aspergillum præbuit Admodum Reverendus & Prænob. Dominus Sixtus à Lianhema, Præpositus Cathedralis Ecclesiæ Osnbrugensis; quo sibi primum, deinde aliis prope circumstantibus, Cathedralis Ecclesiæ Canonicis, aquam lustralem aspersit Reverendissimus Episcopus; ac deinde per gradus ascendens, in chori vestibulo ad primum Altare venerabilis sanctissimum Sacramentum adoravit; deinde ad chorum progrediens, thronum ac baldachinum in eo præparatum ascendit, expectans donec Admodum Reverendus D. Abbas Monasterii S. Clementis in monte Iburgensi, Sacrum pro felici auspicio cantaturus, in pontificalibus procederet. Cantatum vero fuit ab eodem Domino Abbate Sacrum de S. Spiritu solemniter; cui ut ministri servierunt ipsius Ecclesiæ Vicarii Sacerdotes.

Divino sacrificio finito subjuncta fuit Antiphona, Exaudi, &c. quam Admodum Reverendus Abbas Iburgensis, pluviali indutus, excepti oratione, Adsumus, &c. ante medium Altare clara voce pronunciatâ, subinde inchoato Hymno, Veni Creator, &c. Reverendiss. & Illustriss. uti & Clerus, ordine suo processit ad Capitularem Aulam majorem, locum Synodo deputatum; Hymnum verò subsequente sum Litanie, ex Pontificali Romano; quas Oratione clausit dictus Abbas Iburgensis.

A Diacono verò cantatum Evangelium diei tertie Synodi ex Pontificali Romano; quo per Reverendissimum & Illustrissimum osculato, ac incensatione in suam Celsitudinem subsecuta, signum datum est à Domino Vicario Episcopali, ut sessum omnes caperent.

Omnibus confidentibus, Reverendissimus & Illustrissimus Episcopus, conceptis ex Romano Cæremoniali verbis, presentes in Synodo est allocutus, FRATRES, &c. ac deinde per Dominum Vicarium generalem indicio dato, Reverendus P. Paulus Rotmannus, Societatis Iesu Theologus & Ecclesiastes Cathedralis Ecclesiæ, à Reverendissimo & Illustrissimo licentiâ petita, & flexis genibus acceptâ benedictione, ex suggestu Orationem Synodalem habuit, personis & tempori convenientem.

Oratione Synodali finita, Reverendiss. & Illustriss. Episcopi Vicarius in spiritualibus ex mandato suæ Celsitudinis, assurgens, presentem Synodum est allocutus, monuitque ut ad statuta Synodalia prælegenda diligenter attenderent, quæ ex manibus ejusdem Reverendissimi & Illustrissimi Episcopi reverenter accepta, R. D. Conradus Buirer, in Cathedrali Ecclesiæ Vicarius & Curatus, ex suggestu publicè legit.

SEQVUNTUR CONSTITVTIONES
SYNODALES.

FRANCISCUS GUILIELMUS, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Osnabrugensis, & Verdensis, Præpositus Ratisbonensis, Comes de Wartenberg, & Dominus in Wald, &c. Venerabilibus, Religiosis, Honorabilibus, Nobis in Christo sincere dilectis atque devotis, Ecclesiæ Nostræ Cathedralis Præposito, Decano & Capitulo, omnibusque & singulis Ecclesiarum Collegiarum, Regularium & Parochialium, Abbat. Præpositis, Decanis, Prioribus, Guardianis, Pastoribus, Rectoribus, Clericis, ac personis Ecclesiasticis, quibuscunque nominibus censeantur, aut in quacunque Ecclesiastica dignitate seu functione per Civitatem & Diocesi Nostras Osnabrugenses constitutis, Salutem in Domino.

CAP. I. De distinctione Diocesis Osnabrugensis in certas Regiunculas seu Decanatus.

Cum Nos, ex debito sollicitudinis Nostræ Episcopalis, eam merito curam suscipere debeamus, quomodo Diocesis Nostræ, satis amplæ, & vicinarum regionum, Ecclesiasticæ jurisdictioni Nostræ subiectarum accessione, magis dilatata, cum prudenti circumspectione & distributione particularium quarundam sollicitudinum ac industriarum, faciliorem possimus reddere rationem ac curam; nulla Nobis occurrit ratio melior, quam quæ olim exemplo Moysis demonstrata, jure Ecclesiastico approbata, & à multis retro Archiepiscopis Colonienfibus tanquam Metropolitanis aliisque Præsulibus per Christianum orbem ante multa sæcula suscepta, & pro idoneo medio conservandæ disciplinæ Ecclesiasticæ, maxime inter Pastores (a quorum exemplo populi probitas dependet) existimata fuit; nempe ut Diocesis Nostra in certas Regiones & quasi classes distinguatur, quarum unaquæque certum & determinatum Parochiarum numerum contineat, quibus unus ex Pastoribus, cæteris vitæ & doctrinâ excellentior, præficiatur, quem Decanum ruralem vulgo appellare solent; qui præcipuam super alios curam, & in certis casibus autoritatem habeat ampliorem, ac cæterorum Presbyterorum per diversas Parochias habitantium vitam jugi circumspectione custodiat, & quæ quisque industria divinum opus exerceat, Nobis renunciet, minora emendet, cuncta tamen ad Nos referat, nec aliquid contra Nostrum Decretum ordinare præsumat; ut in nullo titubet Eccle-

siastica sollicitudo. Cujus rei cum Nos in Synodo Nostra majore, Anno millesimo sexcentesimo vigesimo octavo celebrata, spem atque expectationem excitaverimus, eandem nunc, quantum in Nobis est, perficere cupientes, statuimus & ordinamus, ut posthac in Episcopatu Nostræ Osnabrugensi, & locis Diocesanæ jurisdictioni Nostræ subiectis, subseqentes regionum seu Decanatum distributiones observentur.

p. 1. c. 16.
p. 5. c.
p. 2. c. 19.

CAP. II. Designationes Decanatum.

DECANATUS I

Civitatis Nostræ Osnabrugensis; cujus erunt hæc Ecclesiæ Parochiales.

S. Petri in Cathedrali Ecclesia.	Bissendorp.
B. Mariæ Virginis in foro.	Rulle.
S. Joannis in Collegiata Ecclesia.	Belem.
S. Catharinæ in Civitate prædicta.	Walendorft.
	Schledehausen.

DECANATUS II

Widenbrugensis.

Parochia Civitatis Widenbrugensis.	
Guterfloë.	Warle.
Langenberg.	Maßholt.
S. Viti.	Rheda.
Ritberg.	Claholt.
Newkirchen.	Herfenbroeck.

DECANATUS III

Iburgensis.

Iburg.	Glandorff.
Glaën.	Hagen.
Laër.	Holte.
Hilter.	Borgloë.
Dissen.	Ozede.

DECANATUS IV

Fürstenowensis.

Parochia Civitatis Fürstenowensis.		
Parochia Civitatis Quackenbrugensis.		
Bippen.	Newkirchen	Voltlage.
Bergen.	im Hüllé.	Schwattorff.
Anckum.	Menslage.	Merfen.
Alffhausen.	Batbergen.	Berfenbrugk.
Borftel.	Vffelen.	

D E.

Exod. 18.
à v. 18.
c. ut singula. De offic. Archiepiscop.

Ex d. c. ut singula. De offic. Archiepiscop.

DECANATVS V, DECANATVS XII,

Vördenfis.

Parochia oppidi Vördenfis.		
Newkirchen.	Bramfche.	Engter.
prope Vörden.	Damme.	Gerde.

Tecklenburgenfis.

Tecklenburg.	Cappelen.	Lotte.
Lengercke.	Werfen.	Linen.
Ledde.	Latbergen.	

DECANATVS VI, DECANATVS XIII,

Grönenbergenfis.

Melle.	Riemslohe.
Gefmel.	Hoyell.
Wellinckholthausen.	Buer.
Newkirchen.	Oldendorff.

Ravensbergenfis.

Halle.	Ifelhorft.
Borckholthausen.	Hildeshausen.
Verfelde.	Werter.
Waldenbrugge.	Büne.
Enger.	Renckhausen.
Iollenbecke.	Bönninckhausen.
Broeckhagen.	Oldendorff.
Spenge.	Holthausen.

DECANATVS VII,

Witlacenfis.

Effen.	Honteburg.
Barckhausen.	Oeftercappelen.
Lintorff.	Venne.

DECANATVS VIII,

Primarius Embslandia.

Parochia Civitatis Meppenfis.

Hafelünne.	Hefepe.	Stennebiell.
Boecklohe.	Wefwe.	Dorpe.
Borfen.	Lathen.	

DECANATVS IX,

Secundarius Embslandia.

Afchendorff.	Locroff.	
Berfumb.	Holte.	Groetenwullen.
Heede.	Haren.	Rheide.
Neede.	Landecke.	Haffelcke.
Werd.	Soëgelen.	

DECANATVS X,

Wildeshausenfis.

Parochia Wildeshausenfis Civitatis.

Hündtloëfen.	Visbeck.	Oitte.
Kneten.	Steinfelt.	Embstecke.
Vecht.	Veftrup.	Lutten.
Coënen.	Dincklage.	Güldenftedde.
Cappel.	Backum.	Twifterinck.

Oëftdreber, Bernftorff, &c. & alia in Comitatu Deipholtano.

Wetterftede, & alia in Comitatu Oldenburg.

DECANATVS XI,

Cloppenburgenfis.

Cloppenburgk.	Altenoëte.	Scharle.
Crapendorff.	Frisoëte.	Struicklingen.
Loëningen.	Lindern.	gen.
Lastrup.	Baffel.	Rifenbeck.
Marckhausen.	Effen.	Dreyerwalt.
Morbergen.	Rainfchlag.	Hobften.

CAP. III. De constitutione Decanorum ruralium.

VT vero hæc res melioribus auspiciis inchoetur, Nos in fingulis Decanatibus feu Regionibus fupradictis aliquem nominamus & constituimus, quem, auditis aliorum testimonis, existimamus aptiorem. Sunt autem fequentes:

Ad Decanatum Civitatis Noftre Osnabrugenfis denominatus est P. Cafparus Münfterus, SS. Theologiae Doctor, & Parochus Ecclesiae B. Mariae Virginis in Civitate Osnabrugensi.

Ad Widenbrugensem D. Iudocus Dulterius, Ecclesiae Collegiatæ ibidem Decanus & Pastor.

Ad Iburgentem F. Iacobus thor Wahrt, Benedictinus, & Pastor in Hilter.

Ad Fürftenowensem Dominus Reinerus Hardement, Pastor in Batbergen.

Ad Vördenfem Dominus Henricus Krumpelman, Pastor in Engter.

Ad Grönenbergenfem Dominus Hermanus Hoffhaus, Pastor in Melle.

Ad Witlacenfem F. Ioannes thor Westen, Benedictinus, & Pastor in Barckhausen.

Ad Decanatum primarium Embslandiae Dominus Antonius Fredebal, Pastor in Stennebiel.

Ad Decanatum secundarium Embslandiae idem Pastor in Stennebiel, donec alius substituat.

Ad Wildeshausenfem Dominus Henricus Petzius, Pastor Vechtensis.

Ad Cloppenburgenfem Dominus Albertus Kramer, Pastor in Crapendorff.

Ad Tecklenburgenfem, ex causis, hac vice nullus est constitutus.

Ad Ravensbergenfem, ex similibus causis, nullum hac vice constituimus.

CAP.

CAP. IV. *De successiva mutatione
& nominatione Decanorum.*

AD hujus vero rei firmitatem ac perpetuitatem conservandam, volumus posthac singulo triennio ante Quadragesimalem Synodum, circa Dominicam Invocavit, ex Pastoribus uniuscujusque Decanatus unum, magis idoneum, nominare, qui professionem Fidei in Synodo post Dominicam Oculi publicè emitteat, ac fidelitatis juramentum præstabit; quibus præviis, illi confirmationem in scripto dari curabimus.

Constitutus vero Decanus in alterum etiam triennium, si ex rationabilibus causis ita nobis videbitur, continuari poterit. Si quis vero Decanus ante triennium moriatur, alius à nobis surrogabitur.

CAP. V. *Forma juramenti Decanorum ruralium.*

EGO N. &c. juro & promitto, quod Reverendiss. & Illustriss. Domino Episcopo Osnabrugensi, & ejus Successoribus, canonicè intrantibus, fidelis & obediens ero, & ejusdem Reverendissimi Domini Episcopi & ejus Ecclesiæ commoda promovebo & damna avertam, atque officium Decanatus, & commissæ mihi ac mandata, fideliter exequar, absque omni dolo & fraude. Sic me Deus &c.

CAP. VI. *De officio Decanorum ruralium.*

IDecanis Ruralibus in primis commendata sint omnia, quæ in Canonibus, statutis Synodalibus ac Provincialibus, de officio, vitæ, & honestate Parochorum, Sacerdotum & Clericorum, sunt præscripta; & ut ea in se ipsis exhibeant, & in aliis suæ Regiunculæ existentibus Pastoribus observent ac requirant.

2 Ad Decani ruralis officium pertinet, bis in anno ante Synodum Diocesanam, nimirum mensè Februarii & Septembri, ad congregationem communem seu Capitulum suos Pastores convocare; Ecclesias Parochiales, Capellas, Sacristias, Sepulturas, Cœmeteria, Hospitalia, Parochorum aliorumque Clericorum ædes ac familias, & alia pia loca districtus sui, quotannis simul, una cum Camerario vel alio adjuncto, visitare ac diligenter inspicere, idque curare, ut facta recta serventur, & quæ ad divinum cultum sunt necessaria, vasa sacra, ornamenta, vestes, libri, rectè & integre suo loco & ordine conserventur.

3 Diligenter quoque inquirent in Jura & bona Ecclesiastica sui Decanatus, an rectè administrantur, conserventur; an ex iis aliquid alienatum sit, aut ab aliis usurpetur; an Ecclesia aliqua turbetur, debitis oneretur, liti-

bus implicetur, cum quibus & ex qua causa.

4 Præterea sollicitè ac prudenter, de Pastoribus, Sacerdotum, custodum, ludimagistorum, ædituorum seu Provisorum ac ministrorum Ecclesiæ, vita ac conservatione inquirent: num scilicet illi in functionibus suis, celebratione Missarum, verbi divini prædicatione, Sacramentorum administratione, Catechismi doctrina, horarum persolutione, decencia morum, victus ac vestitus ratione, studii assiduitate, & alii similiter pro ratione functionis suæ, officio suo satisfaciant, ac, quid ubique locorum desit aut desideretur, accuratè considerent, ut ea ad nostram cognitionem referre possint.

5 Demum, graviores Cleri & populi excessus, ac crimina publica, quibus Ecclesia scandalizatur, Decani ad nos referant, ut mature scandalis obviare, & hujusmodi mala, antequam latius serpent, è medio tollere valeamus.

6 Decanis ruralibus serio etiam commendatur & injungitur, ut quæ de libris baptismalibus & matrimonialibus, nominibus communicantium & id negligentium, post Pascha Nobis aut Nostro Vicario designandis, in præcedentibus Synodis præscripta sunt, in praxin redigi curent.

7 Cum contigerit, aliquem ex Parochis, Curatis, aut cooperatores agrotare, Decani est eundem visitare, eamque sollicitudinem adhibere, ne quidquam illi desit ex iis quæ ad animæ seu corporis curam spectant. Si eorum quispiam obierit, rerum relictarum, per se vel Camerarium, aut unum ex deputatis Pastoribus, adjuncto Notario (si haberi possit) & tribus testibus, Inventarium conficiet, eaque obfignabit, ut piis legatis & aliis creditoribus de solutione debitorum cautum sit, atque omnia Registra & monumenta Ecclesiæ vel Pastoratus in usus eorundem conserventur, nec in aliorum manibus relinquuntur, etiam sub prætextu, quod iis ad executionem Testamenti indigeant; quibus tamen pro necessitate copia dabitur.

8 Quæ autem Decani in Capitulis ac visitationibus quotannis fecerint, curaverint, cognoverint, ea omnia per Camerarium scripto comprehendant, ut requisiti diligentiam suam comprobare possint: bis verò singulis annis, scilicet ante Quadragesimalem & Autumnalem Synodum, muneris sui rationem, vel coram vel scripto, Nobis aut Nostro in spiritualibus Vicario faciant, & quæ ipsis mandabuntur, cæteris Pastoribus & subditis Nostri tempestivè ac mature insinuabunt; in negligentes privatione Decanatus aut aliis pœnis animadvertemus.

CAP. VII. *De Congregationibus Capitularum.*

ICongregationes Capitulares annis singulis bis habeantur, ante Synodum

odum Quadragesimalem & Autumnalem, die aliqua minimè impedita. Convenient vero ad Citationem Decani omnes istius districtus Parochi, Sacellani, & Clerici, ac Regulares, si qui ad curam animarum admissi sunt, ad locum à Decano designatum; qui vel Ecclesia erit, vel Sacristia, vel domus Pastoralis, aut alterius Ecclesiastici viri. Qui adesse non poterunt, legitime impediti, excusationes suas & causas scripto proferant, sub pœna arbitraria.

2 Operæ verò pretium est, ut convenientes, tanquam ad rem seriam accessuri, per confessionem sacramentalem expiati ac præparati, in loco Capitulari pridie compareant; nisi quidam tam prope habitent, ut eodem die tempestivè accedere possint.

3 Camerarius id curabit, ut, ubi Capitulum celebrabitur, adventantibus Pastoribus de hospitibus honestis, ipsorum tamen sumptibus, provideatur.

4 Ipso die Capituli celebrandi, Sacrum pro fratribus & benefactoribus, tam vivis quam defunctis, & alterum de S. Spiritu, ab his qui à Decano præmoniti sunt, celebrabitur.

5 Sacro finito, fiat progressus ad locum Capituli; ubi, omnibus ordine confidentibus, postquam Decanus (qui, tanquam caput congregationis, directionem actionum Capitularium habet) absentium excusationes audiverit, omnes assurgentes in genua procumbent, ad imaginem Crucifixi quæ in mensa ponetur, aut, si in Ecclesia celebretur Capitulum, ad Altare conversi, alternatim recitabunt Hymnum, *Veni creator Spiritus*, &c. Decano collectam de S. Spiritu, & pro Romano Episcopo, subjungente.

6 Ad has congregationes Capitulares, nemo Clericus, nisi de gremio Capituli, nec quispiam laicus, sub quocunque etiam prætextu, accedet aut admittetur.

7 Confidentibus iterum congregatis, à Decano proponetur, si quid ipsi singulariter mandatum aut injunctum fuerit; ac pro temporis ratione prælegeatur vel dicatur aliquid, de his quæ ad Pastorem, Sacerdotum aut Clericorum vitam & officia pertinent.

8 Deinde inquiretur, si quod gravamen personæ Ecclesiasticæ, vel loco, vel beneficio sit impositum, vel lis aliqua mota unde periculum timeatur.

9 Si quis istius Regiunculæ Clericus, vel etiam laicus, alterius potentiâ innocenter prematur, cui merito auxilium ferendum sit.

10 Si in districtu quispiam sit vagus & ignotus, qui, sine legitimâ institutione & approbatione, divinis & Sacramentorum administrationi se ingerat.

11 Si quispiam Parochus aut Sacellanus, particulare gravamen quoad munus sui executionem, expertus sit.

12 Si ullus Pastor aut Beneficiatus in istâ

Regiunculâ sit, in quo desideretur honestas Clericalis, in vitâ, moribus, studiis, doctrinâ, habitu, familia.

13 Si in istâ Regiuncula sint hæretici, schismatici, Apostatæ, concubinarij, turpiter, impie, ac scandalose in peccatis publicis viventes, aut de his & aliis publicis criminibus suspecti aut diffamati; quos ipse diligenter notabit ac insinuabit. Horum vero aut similitum criminum examinationi, discussioni, aut correctioni, vel notabilium rerum definitioni, Decani nullatenus sese immisceant; quod nulla ipsis Iurisdictionis competat auctoritas, sed solum ministerij & officij industria, & ad superiores relatio.

14 His peractis, Decanus vel præleget vel prælegi curabit ex Synodalibus Constitutionibus illa, quæ ad Pastores, Sacerdotes, ac eorum officia spectant; & si inter legendum occurrerit, de quo præsentis, vel eorum aliquem, monendum aut informandum putet, id breviter & efficaciter faciet; ac deinde Capitulares actiones per convenientes preces concludet, subjungetque orationem ex Romano Pontificali, *Nulla est Domine*, &c. quæ habetur in cæremoniis Synodi Osna-brugensis, Anni millesimi sexcentissimi vigesimi noni.

15 Quæ in his Capitulis proposita & acta sunt, Camerarius in librum peculiarem referet, ad memoriam & directionem necessariam.

16 In his conventionibus Capitularibus, ut symbola fraternalia & honesta constituantur, præsertim pro iis, qui procul à Parochiis absunt, nec intra tres aut quatuor horas domum suam pertingere possunt, non videtur improbandum.

17 Illud tamen cavendum est, ne hujusmodi conventiones, aut prandia, in cauponâ vel diversorio, sed in domo Decani aut alterius Pastoris vel Ecclesiastici viri, serventur, ac valde sobria, moderata, & succincta sint, nec ullus ad ea admittatur nisi qui sit de congregatis Capituli.

18 Hujus collationis sumptus, absentes eum præsentibus simul tolerabunt; & si quis notabilis excessus admissus fuerit, illum Decanus nobis denunciare tenebitur, sub pœnâ arbitrariâ.

19 Ad vitandam vero inanitatem ac superfluitatem otiosi sermonis, initio mensæ sacra lectio, de Officio Pastorum, ex probato auctore inferi poterit, per juniorem institutione Pastorem; qui etiam in conventionibus Capitularibus Oltiarium aget.

20 Omnes vero Pastores, & præsentis alij Sacerdotes, ad silentium & secretum Capituli debitum obligati erunt, sub pœnâ arbitrariâ.

21 Decanis suis Pastores & Clerici debitam reverentiam & obedientiam exhibeant, ad Capitulum vocati compareant, aut legitimas suas excusationes mittant; de vitiis, erroribus,

ribus, defectibus & criminibus interrogati, respondeant, correctiones libenter suscipiant, mandatis obtemperent. inobedientes ac rebelles, quos ad Nos deferri volumus, gravi poena compescemus.

CA P. VIII. *De Camerariis.*

Camerarii Decanis in subsidium & auxilium adjuncti & iis, legitime impeditis, substituti sunt; qui ea, quae proposita, tractata, indicata, & notata sunt, diligenter in unum librum conferant; & Decano, ad visitationes, inspectiones atque quascunque actiones progredienti, comites sint; simulque cum Decano intendant, ut res & jura Ecclesiarum debite conserventur, atque omnia & singula, quae Decano praescripta sunt, sedulo curentur.

Camerarii singulis bienniis officio suo defungentur, & simili modo ut Decani, à Nobis constituentur, ac professionem fidei fidelitatisque juramentum praestabunt.

CA P. IX. *De constitutione Camerariorum.*

Nominantur vero hac vice subsequentes: Camerarius Decani Civitatis Osnabrugensis, Dominus Martinus Filscher, Pastor in Bissendorff.

Civitatis Widenbrugenensis, D. Iohannes Sprenger, Pastor S. Viti.

Ibungenensis, D. Theodorus Mauriti, Pastor in Hagen.

Fürstenowensis, Dominus Theodorus Lichte, Sacellanus Batbergensis.

Vördenensis, D. Alexander Hepges, Pastor Vördenensis.

Groënenbergensis, D. David Groëthaus, Pastor in Buer.

Witlacensis, D. Lucas Beckman, Pastor Vennenensis.

Pro primario Embslandiae, Dominus Ioannes Streng, Pastor in Wesewe.

Pro secundario Embslandiae, Dominus Ioannes Schöbele, Pastor in Boëckloë.

Wildeshausensis, D. Bernardus Brockman, Sacellanus Vechtenensis.

Cloppenburgenensis, D. Ioannes Brand, Pastor in Ellén.

Pro Tecklenburgenensi, & Ravensburgenensi, denominationem ex causis differimus.

CA P. X. *De Festis Conceptionis & Annuntiationis B. Mariae Virginis solemniter cum publica gratiarum actione celebrandis.*

Cum Invictissimus Imperator Romanus FERDINANDUS II, in perpetuam memoriam gratiarumque actionem, omnipotenti Deo pro gloriosis victoriis, hactenus ipsius gratia concessis, exhibendam, singulari

cultu & honore Deiparam Virginem Mariam prosequendam, pie judicaverit, ac desideraverit ut per Romanum Imperium festum Conceptionis ejusdem immaculatae, solemniter ac magifico ritu, cum gratiarum actione, quotannis celebretur; repetimus, atque in his Decretis Synodalibus pro monumento perpetuo inferimus programma illud, quod in hanc rem à nobis antehac publicatum fuit; volumusque, ut eodem die anniversario, nunc & futuris temporibus, per totam Nostram Diocesin, preces publicae & gratiarum actiones in hanc intentionem fiant.

Sequitur

EDICTALIS PROMVLGATIO.

FRANCISCUS GUILIELMVS, Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopus Osnabrugensis, Praepositus Ratisbonensis, Comes de Wartenberg, & Dominus in Wald, &c. Venerabili Clero Civitatis & Diocesis Nostrae Osnabrugensis, salutem in Domino. Cum in praecedentium aliquot annorum periculosa Ecclesiae Dei & Romani Imperii perturbatione, hostiumque machinationibus, invictissimus simul ac religiosissimus Imperator, FERDINANDVS II, auxilium de caelo ad praesentem manum Domini, evidentissimis signis ac miraculosis à Deo concessis victoriis, expertus fuerit, atque à suis majoribus, ac praesertim inclytæ domus Austriae propagatore RUDOLPHO I, dederit, pietate magis quam armis elevari familias, dilatari & firmari Imperia, stare ac parari victorias, Deumque omnipotentem, ad misericordiam suam ac beneficentiam in nos continuandam & augendam, tum maxime moveri, cum pro praestitis beneficiis & bonis demissum animum, ac debitae gratitudinis memorem, ac ejusdem voces signaque exhibentem, experitur: hinc Dei praesentem in se misericordiam, & manum auxiliatricem extollere, ac omni posteritati contestatum facere cupiens, è caelo petitas ac datas esse victorias, inde ulterius expectandas, & per aeternam gratiarum actionem impetrandas; rectissime cupit & intendit, Reginae caeli, & Ecclesiae ac Imperii contra haereses patronae ac protectricis, immaculatae semper Virginis Conceptionis diem festum, in tot tantarumque victoriarum perpetuam recordationem, solemniter celebrari, idque per universum Romanum Imperium sanciri & publicari. Nos igitur, piissimo huic desiderio haud immerito consentientes, justum ac rationabile veræ pietatis obsequium existimamus, ut divinae misericordiae opera honorifice celebrentur, ac Deo gratiae agantur, qui dedit victorias per Dominum nostrum Iesum Christum. Proinde praecipimus, hortamur, & obsecramus universos Diocesis Nostrae subdi-

T tos,

tos, primum omnium fieri gratiarum actiones, obsecrationes, orationes & postulationes, pro Ecclesia sancta Dei, summo Pontifice, Imperatore, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, proque subditis, ut tranquillam vitam agamus in omni probitate & castitate. In quem finem, dictam immaculatæ Conceptionis festivitatem, in perpetuam acceptorum beneficiorum memoriam, in choro & foro solemniter, instar summi festi, cum Octavâ, perpetuo celebrari, ac pridie (modò Dominica non sit) abstinenciam à carnibus observari mandamus; atque, confisi de divina misericordia, quadraginta dierum Indulgentias omnibus, qui ipso die festo, & per Octavam, uni majorum horarum, aut sacrosancto Missæ officio interfuerint, largimur. Datæ Osna-brugi, decimo septimo Ianuarii, Anno millesimo sexcentesimo trigésimo.

Ne vero etiam Nos ac Successores Nostri, gratæ mentis significationem, qua divinam manum adiutricem in recuperanda Diœcesi Osna-brugensi, ac cæteris Nostri actionibus, singulariter expertos Nos esse cognoscimus, & ab eadem ulterius omnia bona expectamus, omittere videamur; similiter per præsentem edicimus & statuimus, ut posthac singulis annis festo Annunciationis Matris Christi (quo die, Anno millesimo sexcentesimo vigésimo octavo, explosis erroribus falsisque dogmatibus quæ Civitatem Osna-brugensem plurimis annis occupaverant, restitutio Sanctæ Religionis, Parochiarum, & Monasteriorum, ac reformatio per Diœcesin facta est) publicæ gratiarum actiones per Civitatem & Diœcesin Nostram, & omnes ejusdem Ecclesiæ, in summo Sacro instituantur: in Civitate vero Osna-brugensi, eodem die post prandium, Clerus & populus ad templum B. Mariæ Virginis hora prima pomeridiana conveniat, & ex eo, Litanias de B. M. V. per viam cantando, ad Cathedralis Ecclesiæ, pro gratiarum actione, procedat; processio vero tempore omnes per Civitatem campanæ solemniter compulsentur. finitis Litanis, concio, ac deinde canticum, *Te Deum laudamus*, &c. cum solemnî sono Campanarum Cathedralis Ecclesiæ, subsequatur.

C A P. XI. De habitu Clericorum, & usu Romano.

c. Præcipimus 21. quæst. 4. Concil. Trid. sess. 14. c. 6. De ref. Clem. 2. De vita & honestate Cler.

Cum animadvertamus, multos de Clero necdum honestati statuique suo competenti, in habitu & corona Clericali satisfacere, non sine vilipendio status Ecclesiastici, & scandalo publico: hinc iterum & peremptorie iisdem, præsertim verò qui in Civitate Nostra sunt, (cum pericula per Dei gratiam cessarint) cujuscunque conditionis sint, serio injungimus, ut non differant, debitam in hoc sacris Canonibus, & Nostri reiteratis iussionibus, obedientiam exhibere: contra inobedientes &

contumaces pœnis, in jure comprehensis, & aliis Nobis arbitrariis, processuri.

Similiter mandamus omnibus & singulis, ut, post tot monitiones Nostras, usum officii Romani sine ulteriori cunctatione recipiant, & se Statuto Nostro, ante biennium edito, tandem conforment.

Tenor autem Statuti illius habetur in Synodo majori Osna-brugensi, part. 2, c. 7, §. 2.

C A P. XII. De Mendicantibus.

Cum etiam ipsâ experientiâ notum sit, multos vagos, ignotos, & validos mendicantes, etiam sub eminenti specie & habitu Religionis, & sub prætextu falliarum caularum & testimonialium literarum, eleemosynas conquirere, & in usus non pios convertere: hinc monemus omnes & singulos Parochos, Curatos, & quoscunque alios, ne hujusmodi vagis & ignotis hominibus fidem ullam adhibeant, nec admittant ut eleemosynas publice per Parochias quærant, minùs ex bonis aut ærario Ecclesiæ iis aliquid contribuant, nisi publicum testimonium & mendicandi licentiam à Nobis, aut Nostro Vicario, exhibuerint. Per hoc tamen nolumus excludere aut diminuere charitatem in veros & notos hujus Diœcesis Religiosos & alios Christi pauperes.

Saturorum Synodali lectioe finit à. subjunxit Santedictus Dominus Conradus Buren, ex Constatiali Romano desumptum, compendium Sacerdotalis & Clericalis vitæ, secundum præscriptum Synodi, præcedenti anno habitæ. Deinde Reverendissimi & Illustrissimi Episcopi Vicarius, jussu Celsitudinis Suae, præsentem Synodum est allocutus: Num placeret cuiquam amplius aliquid proponere, quod ad hujus Synodi discussionem aut decisionem spectare posset.

Omibus verò tacentibus, idem Dominus Vicarius monuit Curia Episcopalis Notarium seu Actuarium communem, ut is nomina omnium eorum, qui de jure & antiqua consuetudine Synodo interesse solerent, ex breviculo recitaret, & absentium nomina observaret ac notaret.

Lectioe completâ, multorum que absentia animadversa, qui vel ob itinerum pericula vel religionis mutationem, vel ob alios respectus, ad Synodum non venerunt; idem Dominus Vicarius, coram Synodali confesso, ac præsentem Notario, protestatus fuit, quod hujusmodi absentium inobedientia, contumacia, tergiversatio, seu emansio ex quacunque alia causa, huic Diœcesanæ Synodo celebratæ, ac in posterum celebrandæ, aliisque juribus Episcopalibus, in nullo præjudicare possit aut debeat.

Post hanc protestationem, subjunxit Admodum Reverendus Abbas Iburgensis orationem ex Pontifici Romano: Nulla est Domine &c. cum orat. subsequens pro Episcopo & communi statu Ecclesiæ, ut in Synodo præcedenti, ac, cum solemnî benedictione, ac Indulgentiarum consuetarum promulgatione, Synodus est finita, in nomine Domini.

S Y N-